

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

13 De causis, quibus acquiritur rerum dominium, & primum de
occupatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

in feudum, vel emphyteuticum accipit. Quare is qui vtrūque dominium habet, plenum rerum dominium habere dicitur.

Dubitabit verò quis, An vtile dominium secundum leges & iura, Dominij appellationem habeat. Quidam negant habere. Sed reuera Iulianus in l. Quis usufructus. ff. Si usufructus petatur, usufructus dominium dicit esse, & Ulpianus in l. Semper. §. In hoc interdito. ff. Quod vi, aut clam, ait esse dominium feruiturum, & usufructus, & Triphonius in l. Semper. ff. De iure dotium, dicit, penes maritum esse dominium fundi dotalis, cuius tamen proprietates verè est vxoris, fructus mariti. Vnde Iustinianus in l. In rebus. C. de iure dotium. Non enim, inquit, quod legum subtilitate, transitus earum (scilicet rerum, dotalium) in patrimonium mariti videatur fieri, ideo veritas delata, vel confusa est. Item Theodosius Imperator in l. Possessor. C. de fundis patrimonialibus. lib. 12. appellat fundorum dominos eos, qui patrimoniales Principis fundos, & emphyteuticarios possident, eum tamen veri dominij, non in emphyteute, sed ij qui dant in emphyteutum. l. Cum in l. C. de iure emphyteote. §. l. i. ff. Si ager veli gatus.

Tertio queritur, Quid apud Iuriconsultos intelligatur hoc verbo quasi dominium? Respondeo, aliquando dici quasi dominium, ius rei incorporalis, veluti feruiturum, actionum, & usufructus, possessionis, & obligationis. Aliquando quasi dominium dicitur habere is, qui bona fide, & ignorans iusta causa accipit rem aliquam ab eo, qui dominus non est, Instit. de Rebus dicitur. §. Si quis à non domino. Aliquando quasi dominium dicitur habere is, qui vtile tantum dominium possidet.

Quarto queritur, Quam sint effectus dominij? Respondeo, generatim duos esse: primum, vt possit Dominus de re sua decernere vt voluerit. Alterum, vt possit rem suam vindicare, si alius eam possederit. Deinde dominium semper habet causam, vnde patitur, & eandem appellant Iuriconsulti, titulum dominij: quare in omni dominio rei, quatenus est titulus.

Quinto queritur, Quo modo se habeant inter se Ius, & dominium? Et ius in presenti non accipitur, vt est iustum, vel lex, sed vt est facultas vtendi. Quidam respondent, ius, & dominium esse idem. Sed probabilius opinantur ij, qui dicunt, ius latius patere: quia pater v. g. ius habet in filium, & maritus in vxorem, dominium non item.

Sexto queritur, Quo modo differat dominium à iure in re? Respondeo: differre primum, quod Ius in re, est rerum corporalium, & incorporalium, vt feruiturum, actionum, obligationum, usufructus: Vnde est ius eligendi, ius instituti, nominandi, & offerendi Clericum ad beneficium Ecclesiasticum: dominium verò proprie, & strictè est rerum corporalium tantum. l. Reti dicitur. ff. De verb. signif. Secundo, ius in re rerum spiritualium sine vlla traditione acquiritur, videlicet statim vt legitimus superior conuerti Titio Clerico beneficium, & Titius consensum præbet, Titus acquirit ius in beneficio sibi collato: vt constat ex cap. Si tibi, de Præbend. in Sexto. At dominium sine traditione non acquiritur. l. Traditionibus. C. de Pactis. l. Numquam nuda. ff. de Acquirend. rerum domini. Sine traditione, inquam, aut vera, aut saltem ficta, & ipso iure approbata. Inst. de Rebus dicitur. §. Thesauros. §. Per traditionem, §. Venditæ, §. Interdum, §. Item si quis. Tertio ius in re est tum proprietatis, tum possessionis, vt probat Glossa in cap. Cum Ecclesia, de causa possessionis & proprietatis, in verbo quicquid iuris. At dominium solum est proprietatis, non possessionis solius. Quarto, habenti ius in re, datur actio tum conuictoria, tum negatoria: at habenti dominium in re, datur actio conuictoria, non negatoria. Instit. de actionibus. §. Aque si negat. §. C. off. loco citato. Denique ius in re, latius patet quam dominium: qui enim habet dominium in re, habet quoque ius in re; non tamen quicumque habet ius in re, habet etiam dominium. Vnde est ius possidendi, ius eligendi,

ius presentandi, ius vtendi, ius habitandi, ius pacendi, ius adacquandi pecus. Creditor habet ius in pignore, & datur ei actio vtilis. l. Et qui. ff. De Seruitutibus. vltimè dicitur habere ius in fundo, & datur ei actio vtilis. l. i. ff. Si usufructus petatur. Datur etiam actio vtilis ei, qui in emphyteutum, vel in feudum rem habet.

Septimo queritur, Quomodo differat dominium à proprietate. Respondeo, dominium fusionis esse significationis, quam proprietatem. Nam dominium, vel est directum, vel vtile: quia fructuarius etiam dicitur dominium habere. l. 3. ff. Si usufructus petatur & is, cui res data est in emphyteutum, vel nomine, & iure feudi, dicitur dominium habere; at proprietates solum dicitur de dominio directe, & vero l. vltima. ff. De sepelietis. numquam de dominio vtili, Baldus in l. Cum res. C. de Probat. Item, Dominij dicitur sunt partes, proprietates, & usufructus, & proprietates est aliquando ab usufructu separata, ita vt penes vnum sit proprietates fundi, vel domus, penes alium usufructus.

Octauo queritur, Quid sit ius in re, & quid ius ad rem, & quomodo hæc duo iura differant? Respondeo, ius in re esse duplex, sicut dominium, videlicet directum, est facultas, qua quis plene in commodum suum vt potest re corporeali, vel incorporali, vt libet, nisi lex, vel contentio obstat: tunc enim vt potest illa re, vt sua: Suum autem, leges & iura vocant id, quo quis vt potest plene in commodum suum, vt libet, nisi obstat lex, vel pactio. Ius in re, quod non est directum, sed vtile, est facultas vtendi re corporeali, siue incorporali secundum vias lege concessas: vt creditor habet ius vtile in pignore, Ius ad rem est id corporale, siue incorporale, quod est debitum alicui ex contractu, vel quasi contractu; delicto, vel quasi delicto, vel ex quacumque alia causa, vel iure. Vnde Clericus à Patrono presentatus ad beneficium Ecclesiasticum, habet ius ad rem, non in re. Si Titius vendiderit domum (Caio) sed nondum tradiderit, nec pignus, aut fidem datam acceperit de pretio habendo, Caius habet ius ad domum, non tamen ius in domo. Hæc instituit, sed qui nondum hæreditatem adierit, habet ius ad hæreditatem, non tamen ius in hæreditate, nisi postquam eam adierit. Hinc fit, vt duo possint habere ius, vnus quidem in re, alter ad rem. Vt Titius vendens demum Caio pretio non soluto, nec habito fide de soluendo habet ius in domo, Caius verò habet ius ad domum. Item vnus & idem potest habere ius in re, & ad rem: sed computatione duorum vt debitor, qui dedit creditori pignus, habet ius in pignore, considerata verò proprietate, habet ius ad recuperandum siue repetendum pignus soluto debito: & creditor habet ius in pignore, videlicet retinendi, donec debitor satisfecerit ei, recuperandi, si alius ei abstulerit, vendendi si debitor noluerit, aut non poterit, quod debet, soluere. Item, Hæreticus ante condemnationem criminis quod patuit, & extenuis heresim vtendo, habet ius in re, vnde et retinendi, & possidendi bona sua ex c. Cum secularium leges, de hæret. in Sexto: penes illū verò est ius ad rem, videlicet ad bona eius capiendi & possidendi post condemnationem criminis. Habet item hæc ante condemnationem criminis ius in re, quia penes ipsum est dominium, & proprietates honorum à die commisso, & parati criminis: quia ipso iure est Hæreticus priuatus suorum honorum dominio. c. Cum secularium leges, de hæret. in Sexto.

De Causis, quibus acquiritur rerum Dominium, & primum de Occupatione.

CAP. XIII

PRIMO queritur, Quo iure sint diuisa rerum domalia? Respondeo, si vniuersè loquamur, facta est rerum diuisio iure gentium, hoc est iure naturali, quia ratio naturalis homines docuit, vt alique res essent proprie singulorum, vt supra in hoc libro ostendimus, cap. 3. §. 2. c. 4. §. 2. si speciatim verò sermo sit de hæc, vel illarum dominiis, facta est diuisio iure ciuili cap. Quo iure distinetur ex August.

Secundo queritur, Quot sint causae (quas titulos domini) quibus dominium rerum acquiritur? Respondeo, multas esse, & primo loco recensibo eas, quae sunt ex iure gentium, siue naturali, deinde eas, quae sunt ex iure civili.

Primo, Dominium rerum acquiritur occupatione: nam res quae secundum naturam relictae sunt communes omnium hominum, siunt propriae occupantis, siue capientis, ut ferae in terra, volucres caeli in aere, pisces maris in aqua. *l. r. ff. de Acquir. rer. dom.* Vnde nomine Occupationis intelliguntur venatio, aucupium, piscatio. Ergo praedicta animalia, quae mari, caelo, & terra nascuntur, statim, ut ab aliquo capta fuerint, illius esse incipiunt iure gentium, id est, ratione naturali. *Institut. de rer. diuis. §. Fera. & l. de rerum dominio.* Quaes, an inter sit bestias, aut volucres capiat quis in suo fundo, an in alieno? Respondet Caius Iuriscultus *l. 2. ff. de Acquir. rerum dom.* Et Imperator Iustinianus loco proxime citato, nihil interesse, quia huiusmodi animalia dum fera sunt, communia omnium hominum sunt, & ideo fiunt capientium. At, ut dicit idem Caius, & idem Imperator, Dominus fundi ius habet prohibendi, ne quis ingrediatur causa venandi bestias, vel aues capiendi: Quicquid autem cepit quis, suum facit, quamuis restituere debeat quicquid damni intulerit fundo alieno. *l. Quosdam. C. de Mollitibus. lib. 11.*

Si roges, An idem iuris sit de piscatione? Respondet Angelus in *Institut. de rerum diuis. §. Fera*, idem iuris esse, veluti si inundatio maris, vel fluminis alienos agros operuerit. Haec autem locum non habent, quando fructus fundi ex venatione, aucupio, vel piscatione constat: nam tunc si quis contra voluntatem domini ingressus capiat, suum non facit: ut colligitur ex *l. Venationem. & l. Item si fundi. §. Aucupium. & l. usufructuarium. §. Si in viuariis. ff. de usufructu.* Nec item locum habet, quando bestias, aues, vel pisces suam naturalem libertatem amiserint; quia sunt in viuariis inclusa, vel pisces in piscina collecti: tunc enim dominum habent, cuius sunt viuaria, vel piscina. *l. Possideri. §. Nerua. & §. Item Fera. ff. de Acquir. possession. l. Quod enim. ff. de Acquir. rerum dominio.* Item praedicta vim non habent, si vel lege, vel consuetudine, vel decreto Iudicis eorum fuerit, ne si quis contra voluntatem domini ingressus in fundum aliquid cepit, suum faciat.

Dubiae quaestio est, Quenam animalia ferarum nomine intelligantur? id enim olim dubitatum fuit, & primum, An apium natura sit ferarum: quidam putauerunt, apes ferarum non dici, quia insecta animalia dicuntur: eiusmodi etiam sunt vespa, & formica, & aliae huius generis animantes, quae nec mansuetae, nec ferae, sed mediae cuiusdam naturae sunt. At veterum Iuriscultorum auctoritate, & Iudicio decretum est, apium naturam esse feram, & ideo iure gentium apes fieri capientium, Caius Iuriscultus in *l. Naturalem. §. Sepium. ff. de Acquir. rer. dom.* Iustinianus Imperator *Institut. de rer. diuis. §. Apium.*

Iurisculti vero ferarum animalium appellatione intelligunt bestias terrestres, quae libertatem habent naturalem, veluti lepores, cuniculos, ceruos, & volucres in aere, & omnes pisces in mari. *l. r. & l. Naturalem. ff. de Acquir. rer. dom.* Pavones quoque & columbae, ferae naturae censentur: *ff. de Acquir. rer. dom. l. Naturalem. & l. Instit. de rer. diuis. §. Pavonem.* Porro gallinae, & anseres ferae naturae non sunt, ut dicitur in eadem *l. Naturalem. §. Gallinarum. & anserum. Et Institut. de rer. diuis. §. Gallinarum.*

Sciendum praeterea est, Feras animantes nonnullas citrari, & mansuetari. Quare de his animantibus sic habet Iuriscultus in *l. Quod enim nullius. ff. de Acquir. rerum dom.* Quicquid autem eorum cepimus, eod vique nostrum esse intelligitur, donec nostra custodia coereatur: Cum vero euaserit custodiam, & in naturalem libertatem se receperit, nostrum esse desinit, & nullius occupantis fit. Sic ille. Quaes, quando in naturalem libertatem reuertitur censentur huiusmodi ferae animantes? Respondet idem Iuriscultus in *l. Natura-*

lem. eod. Titu. [Naturalem autem libertatem recipere intelligitur; (videlicet ferum animal) cum nec oculos nostros reuergerit, vel ita sit in conspectu nostro, ut difficilis sit eius persecutio.]

Quid si tales ferae animantes abire soleant, & redire in custodiam nostram? Respondet idem Iuriscultus in eadem lege. §. Ceruos, [ceruos quoque, inquit, ita mansuetos quidam habent, ut & in siluas eant, & redeant, quorum & ipsorum feram esse naturam, nemo negat. In us autem animalibus, quae ex consuetudine abire, & redire solent, talis regula comprobata est, ut eod vique nostra esse intelligantur, donec reuertendi animum habeant, quod si deserint reuertendi animum habere, desinant nostra esse, & fiant occupantium. Intelliguntur autem reuertendi animum desuisse habere tunc, cum reuertendi consuetudinem deserierint.] Sic ille. At mento dubitare quis possit, quando intelligitur deseruisse consuetudinem reuertendi.

Respondeo, quando quotidie abeunt, & redeunt, si per triduum, aut etiam biduum non reuertantur, intelligantur deseruisse consuetudinem redeundi. Sed quid dicendum de apibus, quae in arbore nostra confederunt, & de fauis quos faciunt, & de examine apum, quod ex agro nostro euolauit? Respondeo cum eodem Iuriscultus, in eadem lege, & Tit. §. Apium, ubi sic ait: [Itaque quae in arbore nostra confederint; antequam alio a nobis concludantur; non magis nostra esse intelliguntur, quam volucres, quae in arbore nostra nidum fecerint: Ideoque si alius eas incluserit, dominus earum erit.] Paulus quoque Iuriscultus in *l. Si apes. ff. de furtis.* [Si apes, inquit, ferae in arbore fundi tui apes fecerint, & quis eas, vel fauum abstulerit, cum non teneat tibi furti, quia non fuerunt tuae; easque constat capturam terrae; mari; caelo, numero esse.] De fauis vero sic dicit idem Caius in praedicta *l. Naturaliter. ff. de Acquir. rerum dom.* [Faus quoque si quos haec fecerint: sine furto quilibet possidere potest.] Sed vel supra quoque diximus, qui in alterum fundum ingreditur; potest a domino, si is prauidet, iure prohiberi ne ingrediatur. Et subiicit de examine apium: [examen quod ex alio nostro estolauerit, eod vique nostrum esse intelligitur, donec in conspectu nostro est, nec difficilis est eius persecutio; alioqui occupantis fit.] De gallinis vero, & anseribus idem Caius sic habet infra: [Itaque si quolibet modo anseres mei, & gallinae meae turbati, tui bateve adeo longe euolauerint, ut ignoremus ubi sint: tamen nihilominus in nostro dominio tenentur: quae de causa nobis furti tenebitur, qui quid eorum lucrandi animo apprehenderit.]

Dubiae itidem quaestio est, An fera quae ita vulnerata est a nobis, ut capi possit, statim nostra esse intelligatur? Respondet idem Caius in eadem lege. & Titulo. §. Illud quaestum est, Trebatius placuisse, & statim nostram esse, & eod vique nostram videri, donec eam persequamur: quod si deserimus eam persequi, desinere nostram esse, & rursus fieri occupantis. Itaque si per hoc tempus, quo eam persequimur, alius eam cepit eo animo ut ipse eam luti faceret, furtum videri nobis esse commissum: Plerique non aliter putauerunt, tam nostram esse quam si eam cepimus, quia multa accideret possunt, ut eam non capiamus, quod vanus est. Haec tenet Caius Iuriscultus, ubi Trebatij sententiam aliis displicuisse dicit, quorum opinionem ipse magis probauit. Et certe magis est vtu receptum; ut fera vulnerata ab vno, & dum fugit, capta ab alio, sit capientis, non vulnerantis. Et idem iuris est de fera, quae dum canes vnus venatoris eam insequuntur, casu capitur ab alio, sit capientis, non insequentis. Quid autem de fera in laqueum, vel aliud quoduis instrumentum venatorum lapsa, & ab alio in eo laqueo, vel rete capta? capientis ne an vero eius, qui rete, laqueumve tetendit? Respondet esse capientis. *l. In laqueum. ff. de Acquir. rer. dom.* Nihilominus alicubi eod vique receptum, ut sit eius, qui laqueum parauerit.

Quid itidem de porcis, vel agnis meis; quos tu effuisti lupis; qui eos rapuerunt? Illi ne desinent esse mei, & fient tui; quia triperis eos ex ore luporum?

rum: Vipianus respondet in *l. Pomponius. ff. de Acquirend. rer. dom.* eos non desinere esse meos, quamdiu recuperari possunt, & ideo te, qui ore luporum liberasti, oportere mihi eos reddere. Quis enim dicat nostrum esse desinere id, quod tu liberasti ex incendio, ruina, naufragio, cum nostrum esset: secus est de eo, quod atis transvolans ex area, vel ex agro nostro transfuit, aut quod nobis miluus eripuit: id enim nostrum esse desinit, quia recuperari non potest.

Secundo quaeritur, An Princeps vel Respublica prohibere queat venationem, piscationem, vel aucupium eorum animalium, quae in terra, aere, marive capiuntur? Ratio dubitandi est, quia tales animantes, ut diximus, sunt communes hominum iure gentium, & naturali, & eodem iure sunt capiendum: at Princeps nequit contra ius gentium & naturale aliquid praecipere. Respondetur, posse ius de causis: Primum, quia ius naturale permittit quidem ut animantes huiusmodi sint communes, non tamen imperat ut tales sint, nec prohibet ut propriae fiant huius, vel illius. Causae vero iustae, quibus venatio, aucupium, aut piscatio vetatur, sunt quia ceteris quibusdam anni temporibus ferre grauidae sunt, & foetus procreant, & educant. Item si ceteris quibusdam instrumentorum generibus capiuntur, magno incommodo solet Respublica affici, eo quod in magna copia, & multitudine capiuntur: & ideo mento vetantur eiusmodi instrumenta. Pari ratione prohibetur, ne quis niuali tempore venetur lepores vel cuniculos; ne aucupetur perdices, coturnicesve, aut columbas, ne communi Republicae bono noceat. Prohibentur etiam certi homines piscari, venari, aucupari, neve sua munera & officia deserant, sicque Respublicae noceant.

Tertio quaeritur, An dominus agri prohibere possit, ne quis in eo venetur aucupetur? Respondeo, iure civili esse concessum, ut quis id prohibere queat, ne quis in alienum fundum ingrediatur. Ceterum magis est usu receptum, ut liberum sit cuique in alieno agro aucupari, vel venari feras animantes, dummodo tamen non sit ager vitibus constitus, aut seminatus, aut sepius: tunc enim si talis sit, nemini licet aucupari, vel venari: alioqui enim noceret vel vitibus, vel sepi, vel sepius. Princeps iudem, vel Respublica iustus etiam de causis solet quibusdam concedere ius venandi, vel etiam piscandi in certis agris, vel fluminum partibus, ea lege, ut ipsi solum liceat ibi venari, vel piscari: immo etiam ea conditione, ut possint tale ius aliis donare, aut vendere. Et tunc si quis in eiusmodi locis domino iniecto, vel invito aliquid cepit, suum non facit, quia perinde est, ac si illud intraret.

Quarto quaeritur, An ferre animantes fiant capiendum, si captae fuerint contra leges, quibus venationes, piscationes, vel aucupia prohibentur? Respondeo, fieri capiendum. Ita Medina *de Rebus vestituendis. questio. 12.* Covarruias in *Regula Peccatum, de Regl. Iuris in Saxo. part. secunda. §. 8. numer. 2.* Veluti si venatio prohibita sit his, vel illis hominibus. Unde si Clericus, cui est iure Canonico venatio interdicta, peccat quidem venando; sed si feras capiat, suas facit. Covarruias *loco citato, numer. 2.* Item si venatio sit venata, vel ob certi temporis rationem, vel ob certum instrumentorum usum, captae ferre sunt capiendum, quamvis contra leges, & iura peccent capientes. Covarruias *ibi dem numer. 8.* Insuper si lex prohibeat, ne quis ceruos, vros, apros, vel cetera alia animalia venetur: nihilominus capiendum sunt tales animantes, etiam si capientes non sint vii primarij, aut nobiles.

Quid autem dicendum sit, si quis capiat in fundo privato alieno, vetante domino ne ingrediatur in fundum? Respondet Covarruias *loco citato, numer. 4.* fieri capiendum tales animantes. Sic etiam Medina in *questione citata.* Queres, an idem iuris sit, quando lex prohibet ne quis alieno in fundo venetur? Aduert Sotus & Medina, etiam tunc fieri capiendum, quia tales leges poenales sunt, & conscientiam non obligant ante Iudicis condemnationem. Covarruias vero ita respondet, si leges eiusmodi

prohibent venationem, tamen venandi ius domino fundi concedant, tunc quamvis non debeant capias feras domino fundi restituere, aut earum pretium, & estimationem: coguntur tamen etiam secundum conscientiam restituere tantumdem commodi, quantum fundi dominus esset percepturus ex feras animalibus, quas aliqui ipse caperet, nisi captae essent. Ratio huius est, quia contra ius captae sunt, videlicet contra ius venandi, quod penes ipsum fundi dominum, & ex tali animalium iactura fundi dominus lucrum, & commodum amittit, quia ipse caperet animantes eiusmodi: unde fit, ut capientes nihil restituere debeant, si reuera fundi dominus ea animalia non esset capiturus. Quod si quis in fundo usufructum habet, non minus iuris venandi est penes ipsum, quam esset penes dominum. Ex quo fit, ut huiusmodi usufructum possit in eo fundo venari. *l. usufructuarium. ff. De usufructu.*

Potest itidem ius venandi alteri donare, aut vendere, prohibere quoque, ne quis in fundum ad venandum ingrediatur, quia eo ipso quo habet usufructum in fundo, tale quoque venandi ius habet, quia ad usufructum tale ius pertinet. Covarruias *loco citato, numer. 9.* Praeterea id ius venandi potest penes aliquem esse usufructu. Si quis autem capiat animalia, quae sunt in dominio alterius, ea restituere debet, aut pretium & estimationem eorum. Unde fit, ut si quis cepit columbas ex alienis columbariis, committat furtum. Aliubi vero existant leges, vel statuta, ut tales columbae capi queant a quolibet, si tribus quatuorve miliaribus a columbariis distent. Sed quaerit aliquis, an huiusmodi leges solum permittant, ut quis columbas impune capiat, an vero etiam, ut suas faciat quas cepit? Coudubentis in *Summa casuum, questio. 121.* & Covarruias *loco citato numer. 14.* censent, solum permittere, ut impune capi possint: quoniam cessi distent a Columbariis plusquam tribus, vel quatuor miliaribus, sunt tamen adhuc in dominio eius, qui habet columbarium, eo quod consuetudinem non deseruerint redeundi ad pristinum suum columbarium, & ideo in naturalem libertatem suam reuertae non sunt, ut fiant capiendum. Aliis vero videtur, tales leges etiam concedere, ut sibi columbas acquirat, ac teneat, qui eas cepit. Id probant, quia Princeps, vel Respublica potest statuere, ut tales Columbae in dominio, & potestate eius sint, qui habet columbarium, quamdiu extra tria, vel quatuor miliaria euolauerint: alioqui desinant esse in dominio illius, & naturali libertati restituae censentur. Quid dicendum de eo, qui arte, & industria columbas ad suum columbarium adduxerit. Respondeo, cuius liberum esse, columbas in suo columbario arte quadam reuere, & conseruare, ne alio egoletat netas est malis artibus, aut ut ex alienis columbariis ad suum adducere columbarium: tunc enim furtum eo ipso committit.

Quinto quaeritur, Quot, & quae sint genera rerum, quae sunt primi occupantis, praeter animalia, quae maris, terra, vel aere capi consueverunt? Respondeo, esse in primis lapillos, & gemmas, & id generis alia, quae in littore maris inueniuntur: & haec dicuntur fieri propria inuentoris; ac proinde eorum dominium dicitur acquiri inuentione. *Institus, De Rerum diuision. §. Item lapilli. Et l. Item lapilli. ff. De Rerum diuision. §. l. 3. §. Neratius. ff. De Acquirend. possession. dicitur* (littore maris) quia si quis in loco privato, vel in publicis viis inuenit, non sunt inuentoris. Si roges, an huiusmodi res solo aspectu & inuentione acquirantur? Respondeo, minime, simul etiam sit apprehensio, vel aliqua alia exterior actio hominis, volentis earum rerum dominium acquirere. Secundo sunt res sine stabiles, siue mobiles, siue se mouentes, quae pro derelictis habentur: nam eo ipso quo dominus eas pro derelictis habet, facit primi capientis, eo quod domino vacent. *Institus de Rerum diuif. §. penult. & Almo. §. l. 1. & 2. ff. Pro derelicto.*

Dubia quæstio est, Quando quis aliquid pro derelicto habere videatur? Respondeo, id coniecturis esse iudicandum: veluti si quis rem suam facile posset recuperare, & nihilominus non faciat, si quis inidem naufragium passus, librum apertum è nauis in mare proiecit; secus si clausum, & coopertum proiecerit.

Sciendum est, ea, quæ vi tempestatis iactantur in aquam, non eo ipso censeri derelicta. *Institut. de Rerum diuis. §. Ultim. C. l. Falsus, C. l. 2. §. Ultim. C. l. Qui lenanda. ff. Ad legem Rhodiam. l. Interdum. §. l. ff. de Acquirend. possession. l. Quæ ratione. ff. de Acquirend. rerum dom. C. l. Nauis. C. de Furtis.* Quare iure leges non sunt, quibus statuitur, vt huiusmodi bona proiecta naufragio, fiant domini, ad cuius locum appulerit. Præterea, quæ de incendiis, vel ruinis eripiuntur, capiuntur, minimè habentur pro derelictis, & ideo sunt dominis restituenda, quibus illa perierunt. Ligna verò, quæ fluuiozum inundationibus asportantur, & industriali, & diligenti alicuius capiuntur, vt derelicta censentur, & si perexigui pretij sint, vel longè distent à loco, vnde delata sunt: tunc enim eorum dominus probabiliter creditur ea negligere. Quod si quis suo prædio ligna eiusmodi inundationibus eò aduecta repererit, & dominum mouerit, vt intra certos dies illa inde auferat, suo minus, pro derelictis habeat, ab eo tempore, eorum dominum acquirit, si dominus illa inde non abstulerit. Alia verò quæ solent fluminum inundationibus asportari, pro derelictis non habentur; eorummodi sunt vini, vel olei dolia, vel aræ, vel valcua.

Tertij generis sunt res, quas leges, & iura Missilia vocant, quales sunt pecunia, & alia, quæ mittuntur in vulgus, vt sint cæpiuntium, *Institut. de Rerum diuis. §. Hoc amplius.* Vbi dicitur: [Hoc amplius interdum, & in incerta personam collata voluntas domini transfert rerum proprietatem. Vt, ecce, Prætores, & Consules cum missilia iactant in vulgus, ignorant quid eorum quisque sit exceptiui: & tamen quia volunt quod quisque acceperit, eius est; statim eum dominum efficiunt.] Idem habetur in *l. Quæ ratione. §. penult. ff. de Acquirend. rerum dom.*

Quarti generis res sunt insulae, vel alia loca, quæ aut nunquam habitata fuerunt, vel saltem à longo tempore sunt deserta, & deserta ab incolis, habitatoribusque. *Institut. de Rerum diuis. §. Insulae.* Vbi sic legitur: [Insula quæ in mari nata est (quod raro accidit) cæpiens fit, nullus enim esse creditur. At insula in flumine nata, (quod frequenter accidit) mediam partem fluminis tenet, communis est eorum, qui ab utraque parte fluminis propè ripam prædia possident, pro modo scilicet latitudinis cuiusque fundi, qui propè ripam sit. Quod si alteri parti propinquior sit, eorum est tantum, qui ab ea parte propè ripam prædia possident. Quod si aliqua parte propinquior sit, eorum est tantum, qui ab ea parte propè ripam prædia possident. Quod si aliqua parte distans sit flumen, deinde infra vitum agrum in formam insulae redegerit, eiusdem permanet is ager, cuius fuerat.]

Quinti generis res sunt, quæ longo temporis cursu, naufragio, aut alia, vel iactata in fundo mansuissent, & inde casu aliquo, vel arte, vel extrahuntur, vel repeniuntur in litore, statim sunt capientium, quia pro derelictis habentur.

Sexti generis res sunt ea, quæ bona vacantia dicuntur, videlicet bona eorum, qui ex hac vita discedunt, nullo hæredis relicto, qui ab intestato succedat: nam eo ipso domino vacat, ac iure communi civili, Fisco Principis, vel Reipublice deseruntur. *l. l. §. Ultim. ff. De iure Fisci, C. l. Vacantia. C. De bonis vacantibus. l. l. C. de Testam. l. l. C. de Testam. l. l. C. de Testam.* Si tamen peregrinus in hospitali domo ab intestato discedat nullo relicto hæredis ab intestato, tunc bona illius mobilia, per Episcopum loci in prius usus impendi debent. *Authent. Omnes peregrini. C. Commissaria de successibus. l. l. C. de Testam. l. l. C. de Testam.* Et bona absentium quoum nomine non sit, vbi non sit, habentur, neque hæ-

redes inueniuntur, in redemptionem captiuorum erogentur.

Quærat aliquis, quid dicendum sit de pascuis, hoc est, de herbis, quibus pascuntur animantes? Respondeo, herbas, quæ in fundo priuata alicuius sua sponte nascuntur, eius esse, cuius est fundus: censentur enim fructus agri, quem admodum etiam arbores, quæ sua sponte in alicuius agro nascuntur. Herbae verò, quæ in agris communibus nascuntur, communes sunt.

Quid verò de metallo, hoc est, de auro, argento, ferro, plumbo, & aliis? Respondeo, iure gentium hæc pertinere ad eum, cuius est ager, vel prædium, in quo sunt eiusmodi metallorum venæ, quem admodum aquarum, vel lapideum, vel arenæ, vel alicuius alterius rei similis: quoniam hæc omnia in fructibus agri vel prædij numerantur. At vbiq; ferè receptum est, vt metallorum fodinæ ad Regem, supremumve Principem, vel Republicam attineant, ne priuati ciues occasionem arripiant fabricandi arma, indeque rebelandi. Alicubi tamen Principum legibus, vel statutis rerum publicarum decretum est, vt certa quædam pars inuentibus metallorum detur.

Postremi generis bona sunt Thesauri ab aliquo inuenti. Thesaurus est, vetus quædam depositio pecuniæ, cuius memoria non exstat, vt iam dominum non habeat. Nam si quis lucri causa, vel metus, vel custodiæ condiderit sub terra pecuniam, non est proprie Thesaurus. *l. Nunquam. §. Thesaurus. ff. de Acquirend. rerum dom. C. l. Peregre. ff. de Acquirend. possession. C. l. i. C. de Thesauris, lib. 10.* Vnde furtum admittit, qui talem pecuniam sibi iunxit, & usurpat, quia est eius qui illam recondidit. *l. A iure. ff. De rei vendit.*

De Thesauris igitur Iustinianus Imperator, in *Institut. de Rerum diuis. sic ait:* [Thesaurus, quos quis in loco suo inuenit, Diuus Adrianus naturalem æquitatem secutus, ei concessit, qui eos inuenit.] Idemque statuit: [si quis in sacro aut religioso loco fortuito casu inuenit. At si quis in alieno loco non data ad hoc opera, sed fortuito inuenit, dimidium domino soli concessit, & dimidium inuentori. Et conuenienter si quis in Cæsaris loco inuenit, dimidium inuentoris, & dimidium Cæsaris esse statuit. Cui conueniens est, vt si quis in fiscali loco, vel publico, vel ciuitatis inuenit, dimidium ipsius esse debeat, & dimidium fisci, vel ciuitatis.] Sic ille.

In *l. l. C. de Thesauris, libro decimo,* habetur: [Si thesauros magicâ arte, vel aliâ ratione legibus prohibita inuenit, ad fiscum pertinere, etiam si in proprio agro inuenit.] Dubia verò quæstio est, An eiusmodi lex sit solum penalîs: Quidam putauerunt talem esse: & ideo ante Iudicis condemnationem, inuentorem posse secundum conscientiam thesaurum inuentum sibi retinere. Alij contra, eam legem non esse penalem, dixerunt, & præterea etiam ante Iudicis latam sententiam, thesaurum fisco esse restituendum: quia lex fisco tribuit dominium thesauri magicâ arte alicubi inuenti. At nunc in Castella est vsu receptum, vt thesauri vbiusque inueniantur, ad Principem, vel Republicam pertineant, & inuentoribus quædam pars assignetur. *Ex l. l. l. 13. lib. 6. noua collectio.*

De aliis Causis, quibus Dominium rerum acquiritur.

CAP. XIV.

IURE gentium, ea quæ ex animalibus nostro domino subiectis nata sunt, nostra sunt. *l. item qui. ff. de Acquirend. rerum dom. C. Institut. de Rerum diuis. §. Item qui.* est autem differentia quædam inter fructus animalium & partus ancillarum, quod bruta animalia genita ex nostris, non solum nostra sunt, sed etiam in fructibus computantur. *l. in*